
Kádár kata

DRÁMAI KÖZJÁTÉK

KOPECZKY LÁSZLÓ

Szereplők:

Kádár Kata

Öreg Jobbágy

Történik a tó-kút fenekén.

(Még a sötétben)

„Anyám, anyám, édes anyám,
Gyulainé édes anyám!
Én elveszem Kádár Katát,
Jobbágyunknak szép leányát.”
„Nem engedem, édes fiam,
Gyula Márton!
Hanem vedd el nagy uraknak
Szép leányát.”

„Nem kell nekem nagy uraknak
Szép leánya,
Csak kell nekem Kádár Kata,
Jobbágyunknak szép leánya.”

„Elmehetsz hát, édes fiam,
Gyula Márton!
Kitagadlak, nem vagy fiam,
Sem egyszer, sem másszor.”

„Inasom, inasom, legkedvesebb inasom,
Húzd elő hintómat, fogd bé lovaimat.”

Lovakat befogták, útnak indultanak.
Egy keszkenőt adott neki Kádár Kata:
„Mikor e' színibe vörösre változik,
Akkor éltem is, tud meg, megváltozik.”

Megyén Gyula Márton hegyeken, völgyeken.
Egyszer változást lát a cifra keszkenőn.
„Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
A föld az istené, a ló az ebeké.
Forduljunk, mert vörös szín már a keszkenő,
Kádár Katának is immár vége lett.”

A falu végénél volt a disznópásztor:
„Hallod-e jó pásztor, mi újság nálatok?”
„Nálunk jó újság van, de neked nagyon rossz vagyon,
Mert Kádár Katának immár vége vagyon.
A te édes anyád ötöt elvitette,
Feneketlen tóba belé is vetette.”

.
(Halvány derengés)

*(Kádár Kata fekszik, úgy tűnik, élettelenül. Ústdob
dobban tompán, mintha lépések közelednének. Kata
felszökken, a kútfal csigavonulán felfut, a falhoz ta-
padva, feszülten hallgatózik. A dobbanások elhal-
kúlnak. A lány feje mellére hull)*

(Szellemlang a mélyből)

. . . „Kata! . . . Kádár Kata . . . Katám!” . . .

*(Odalenn megvilágosodik az árny: az Öreg Jobbágy
túlvilági figurája, rongyos lepelben)*

KÁDÁR KATA: *(kiált)* Apám! . . . Édesapám! *(Fut le, hogy megölelje)*

ÖREG JOBBÁGY: *(hátrál, leplébe burkolózik)*
Meg nem ölhet, kicsikém, karod,
Az vagyok . . . tudod . . . h a l o t t . . .
De kivetett az árok,
Hová hulló könnyed leszivárog.

KÁDÁR KATA: Nem sírok . . . Nem sír a bátor.

ÖREG JOBBÁGY: A könny, ha akar, buzog magától.
Nem látszik az orcán,
A keszkenő fehér gyolcsán,
A forró szív beitta,
Setét lélekfenék titka.

KÁDÁR KATA: Apókám, — kacagjak? Akarod?

ÖREG JOBBÁGY: Tenger kétségbeesésed takarnád,
Azt hiszed, megnyugtatol, te legszebb,
És majd megyek, visszafekszek,
Míg az angyal fel nem fú a porbul?

KÁDÁR KATA: Mi dolga a haiottnak,
Mi dolgozod neked itt,
Bár igazán könny ha csordul?
Még élek, ládd, a remény életet.

ÖREG JOBBÁGY: Fagyott nap . . . Jeget melegít,
S így en, Hát épp azért jöttem, ládd,
Hogy magammal vigyem.

KÁDÁR KATA: A napom?

ÖREG JOBBÁGY: A reményed.

KÁDÁR KATA: Töve száz, ha kitéped,
Sarjad újra,
Itt hallok meg az angyalt,
Hogy a trombitáját fújja.

(Dobbannak a léptek)

KÁDÁR KATA: *(indul futni)*

ÖREG JOBBÁGY: *(rákiált)* Kata!!

KÁDÁR KATA: *(megtorpan)* Gyulai Márton . . . hallom, hogy jön,
Véres keszkenő kezében . . .

ÖREG JOBBÁGY: A kis nyalka Gyulai — van eszében!

KÁDÁR KATA: Hallom!!

ÖREG JOBBÁGY: Néma alkony, csillagatlan este.

KÁDÁR KATA: *(emelt hangon látomás-látón)*
„A keszkenő is most fordult veresbe”,
„Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
A föld az istené, a ló az ebeké . . .”

ÖREG JOBBÁGY: Nocsak lessed, jönnek-é!

(A dobogás halkul)

KÁDÁR KATA: *(halkan)* Jönnek . . .

ÖREG JOBBÁGY: Árkon-bokron, habos lóval,
Katabolondító szóval.

KÁDÁR KATA: Jövendöl?

Mit tud egy halott a szerelemből!

ÖREG JOBBÁGY: Azt, hogy ketten egymást szeretik,
Itt pedig . . .
Csak a Kata.

KÁDÁR KATA: És Gyula Márton.

ÖREG JOBBÁGY: Látom!

KÁDÁR KATA: Eljön . . . tudom . . .

ÖREG JOBBÁGY: Háttal lovagol erre már az úton.

KÁDÁR KATA: Az élőt élni hagyjad!

ÖREG JOBBÁGY: A halott halni nem tud miattad,
Könnyed kitépett a rögből,
Egy csepp nyugalman nem volt még az örökből.
Bánatod éget, könnyed fojtogat,
Magamra kaptam a gyűlölt golyócsokat,
Itt vagyok:

Halottnak élő — élőnek halott.
Az eszednek könyörgök, Kata,
Minden hiveséges reményt vess meg!

KÁDÁR KATA: Ezt javolja a szerelmesnek?
Vigasztalni jött, alighija, hogy megrikata...
Mit nem tudott kevély Gyulainé, kegyelmed... (El-
akad)

ÖREG JOBBÁGY: Gyermekek!!

KÁDÁR KATA: (*halkan*) Akit szerelemmel szívében temetnek,
Hátába mén a halottas menetnek,
Míg parazsát el nem oltják,
Nincs pokol és nincs mennyország.

ÖREG JOBBÁGY: Itt vagyok, s jött a tenger,

KÁDÁR KATA: Szerelmet... azt csak szerelemmel.

ÖREG JOBBÁGY: (*sóhajt*) Gyula Márton, varázsló, lidérc!

KÁDÁR KATA: Porból csillagoknak ítélsz,
Mocskoló szóval is mit érsz?

ÖREG JOBBÁGY: Megéttetett a hitvány ember!

KÁDÁR KATA: (*mosolyog*) És megitatott — tiszta szerelemmel.

ÖREG JOBBÁGY: Hallgass, lány, az Istent kihívja konokságod!

KÁDÁR KATA: Hallgatok és hallgatom hallgatásod.

ÖREG JOBBÁGY: (*rekedten*) Most érzem is Gyulainé átkát,

KÁDÁR KATA: Gyöngy fiának a vaksors taszított mátkát,
Fehérendelyes zsíros varkocsú,
Jobbágy pára. Tiszta búzában ocsú.

ÖREG JOBBÁGY: A széltől is ótta,

Puha-pihés fészekben nevelte,

KÁDÁR KATA: Úgy volt: neki se lesz lelke,
Hidegen hunyorgó kristály-cserép,
De rásütött a nap,
Kibomlott a szerelem-mag,
Én lettem úrnő — ő a cseléd.

ÖREG JOBBÁGY: (*feljajdul*) Balga, eszetlen!
Szorítsd jól a semmit, kezekben.

KÁDÁR KATA: Tükörbe néztem, szépet láttam,

ÖREG JOBBÁGY: Minden másul vakító lázban.

KÁDÁR KATA: (*elgondolkozva*) Lehet, nem én voltam a fény-parádé...

ÖREG JOBBÁGY: Ládd-é!

KÁDÁR KATA: Csak... ahogy
Magamat látni szeretném,

ÖREG JOBBÁGY: Nem voltam ott, hogy mondjam: csillapodj!

KÁDÁR KATA: ... De mégis fény!
Mert a szeme visszaverte,
Százszorta, százezerszerte.

ÖREG JOBBÁGY: Ha tükör kell, befelé tekints.

(Lábdobogás)

KÁDÁR KATA: (*felfut, hallgatódzik*)

ÖREG JOBBÁGY: Szerelem volt, szerelem nincs...
A nyalka Márton gyerek,

- Valahol,
 Valaki ágában hempereg,
 Toronyt mászik, mint a repkény,
 S midőn a fürj hajnali dala szól,
 Elköszön hetykén,
 Új nászba vágat.
- KÁDÁR KATA: Soha nem láttad,
 Halovány orcáját mégis pocskolod,
 Gyolcs lelkén tapod sáros bocskorod,
 Az ártatlant porba rántod,
 Pedig az meg nem bántott.
- ÖREG JOBBÁGY: Nem bántott?!
 Az egyszál virágom letépte.
- KÁDÁR KATA: A virág azért van, hogy tépjék,
 ÖREG JOBBÁGY: Védd te, védd még,
 Lesd a léptét.
 Lesd a léptét.
- (Lábdobogás)
- KÁDÁR KATA: *(sikolt)* Itt vagyok!
 ÖREG JOBBÁGY: *(könyörög)* Katám, csillagom!
 Homlokom lábadhoz tészem!
- KÁDÁR KATA: *(felfut, hallgatódzik)*
- (Csend lesz)
- KÁDÁR KATA: *(kegyetlenül)* Vagy halnál meg egészen,
 Vagy támadnál fel és értenél engemet,
 ÖREG JOBBÁGY: Értelek . . . minden érthető,
 Szemverés . . . étető . . . s más ráolvasás,
 Ördögfej a falon . . .
- KÁDÁR KATA: Egy húron cincogó nóta,
 Szegény, szegény Apóka.
 Nem kell a paráznak,
 Varázslat,
 Csak lágy fuvalom.
 Lobban tüstént.
- ÖREG JOBBÁGY: Az érzélem elszáll füstként,
 Ezt én tudom jobban,
 Túl mindenben . . .
- KÁDÁR KATA: Istenem!
 Hogy húznak a mélybe le!
- ÖREG JOBBÁGY: Csak lázkép. semmi — hát élj velem! *(Elfordul)*
- (Őrlesztő néma percek)
- KÁDÁR KATA: *(halkan)* Megélt ötven évet,
 ÖREG JOBBÁGY: Hagyjad csak lány,
 Aki így számolta, téved,
 Száz volt a,
 Mert gyötrődtem minden napján.

KÁDÁR KATA: Zörgő bőrű öreg legény,
Az ezüst átvert foszlott sövegén,
Naptól szikkadt, megcsapta eső,
Üres égben szentet kereső,
Fejét, ha felszegte,
Beléteperték a gyepebe,
Sírt látlan könnyeket,
Rongy alatt a sebek,
Vereslettek, mint a rózsák,
Megismert téged Pokol és Jóság,
Szánt, gyűlölt, szeretett, remélt,
De én azt mondom: n e m é l t !

ÖREG JOBBÁGY: *(fájdalmasan)* Gyermekek!

KÁDÁR KATA: ... Mert nem ismerte a szerelmet!

ÖREG JOBBÁGY: *(dühösen dobbant)* Szerelem, szerelem,
Úri keheesség,
Bolondgomba,
Megterem akárhol, magától,
Nem is kell, hogy vessék.
Szegénynek az átok, gyermek,
Csak az szeret, akit az Isten ver meg.

KÁDÁR KATA: Két kézzel, állom, — csak sújtszon!

ÖREG JOBBÁGY: Isten! Hát sohasem érti meg,
Nincs aki világot gyújtson?

KÁDÁR KATA: Hisz minden csupa fény — minek!?

ÖREG JOBBÁGY: Akkor a hideg szél elfújja a lángot...

KÁDÁR KATA: *(könnyesen)* Míg élt, sohasem bántott,

ÖREG JOBBÁGY: Tenyeren neveltem bimbót,
Mint a mesébéli kakaska,
Nyeltem magamba,

Ami kín volt,
Útöttelek volna inkább!

KÁDÁR KATA: Mint aki Istenről vett volt mintát,
Aki csak kint ad.

ÖREG JOBBÁGY: Nem lehet másként életet tudni,
Szenvedés tanított, öröm rontott,

KÁDÁR KATA: S hogy letudta, ment aludni,
A kinért tán még hálát is mondott.

ÖREG JOBBÁGY: Bizony mondtam.

KÁDÁR KATA: *(dühös)* Bolond gazdának elég,
A bekötött szemű cseléd,

ÖREG JOBBÁGY: Tojás mond leckét a jércének,

KÁDÁR KATA: Hát bánom is! — ne értsél meg...

(Hallgatnak)

KÁDÁR KATA: *(nyugtalanul felfelé tekinget)*

ÖREG JOBBÁGY: *(elgondolkozva)* Gyulainé, a büszke, bátor,
Máskor,
Meg nem tagadott semmit a fiától,
Most azt mondta: „N e m !”

És ez a „nem” — „nem” volt, igazi,
Nem is lehetett nemebb,
Így csak az istenek,
Tudnak tiltani. (Ízlelgetij
„Nem”... „Nem”
Okos és könyörtelen,
Mindenen túllátva...
És még az átka!
Az egyetlen,
Akit Isten elé rakott,
A szent magot,
Gyulaiék utolsó ágát-virágát,
Gyümölcsét...

KÁDÁR KATA: Világszép konokság,
Lebír a gonoszság!

ÖREG JOBBÁGY: (m. f.)... Az egyetlen követ,
Melyet visel ékül,
Letépi végül,
Semmibe taszítja.

KÁDÁR KATA: (gúnyosan) Szívét szakítja,
így,
És mégis megvan,
Mint farka nélkül,
a gyík.

ÖREG JOBBÁGY: Bánatra bánat,
Mit számít az ember magának,
Ha sorsát fonja magzatjának,

KÁDÁR KATA: Sudár szálat,
Rokkant rokkán,

ÖREG JOBBÁGY: (szomorún) A te szíved is megfagyott ám.

KÁDÁR KATA: Tán Gyulainét szánjam,
Mert megöletett?

ÖREG JOBBÁGY: Szánni lehet.

KÁDÁR KATA: (szilajul) Jeges szél volnék,
Nem hagynám száradni a könnyét,
Kard volnék,
Szívéből soha ki se jönnék,
Nyelve, hogy könyörögjék,
Volnék fából!

ÖREG JOBBÁGY: Anyjának fia: Márton...

KÁDÁR KATA: Nem!... És apjának se lánya: Kata,
Visszafekhet: kitelt a vigasz bőven,
Megnyughat a...

ÖREG JOBBÁGY: ... felvert temetőben.

KÁDÁR KATA: Eztán nyugodt lehet kend,
Megfojtom a kint,
Nem sírok se kint, se bent.

ÖREG JOBBÁGY: Gyümölcs a fáját eldobja,

KÁDÁR KATA: Áldást oszt jobbja,
Ballal...

(Lábdobogás, boldogan fut fel)

ÖREG JOBBÁGY: *(letérdel)* Isten, adjál neki eszet!

KÁDÁR KATA: *(behunyt szemmel)* Menyasszony leszek,
Annak is hófehér leszek,

ÖREG JOBBÁGY: Csillag: koszorúd,
Fátyolad: tejút...

(A dobogás halkul)

KÁDÁR KATA: *(kétségbeesetten)* Itt a sárban,
Még ha száz esztendőt is vártam!

(Csend)

ÖREG JOBBÁGY: Mi van a dobogással?

(Csend)

Eljött és ellovagolt mással?

KÁDÁR KATA: *(színtelenül)* Megjön éppen jókor...

ÖREG JOBBÁGY: Meg, s anyának kezét csókol:
„Anyám, Gyulainé, kemény voltál,
Mint egy sziklaoltár,
Tiéd akaratom.”

KÁDÁR KATA: *(feljajdul)* S vélem, — mert hittem, nagyon,
Mi lenne?!

ÖREG JOBBÁGY: Ami beteljesül, — nem érdemes hinni benne.

KÁDÁR KATA: De nem!... Átkozott, aki áltat!

ÖREG JOBBÁGY: *(élénken)* Ugye kitaláltad?
Ugye tudod is, hogy valóban...

KÁDÁR KATA: Reátapad, lyukat rág a szóban,
Árnygondolat, le kell, hogy győzzelek! *(Kiadtt)*
Nem, nem hiszek mást... csak... hogy itt van...
(Bizonytalanul)... közeleg.

ÖREG JOBBÁGY: *(folytatja a visszavonást)*

Poroszkál, húzza a lábát,
Meg-megtorpan,
Jó érveit fogyasztja sorban,
Legyökerez, — fordul,
Csak felhő ő már porbul.

KÁDÁR KATA: Nem mehet messze,
Hozzám kell, hogy vezesse őt,
Ami összeköt minket,
Az arany fonál.

ÖREG JOBBÁGY: Soká vár,
Az, ki magot köre hintett.

KÁDÁR KATA: A kő is megindult volna már,
Csak kelmed tapossa a szerelmet,
Mint dühödő csorda a harmatot.

ÖREG JOBBÁGY: *(lepleibe sunnyad)* Hallgatok . . .

KÁDÁR KATA: *(némán néz a magasba)*

(Ólmos csend)

KÁDÁR KATA: *(felvászorog, álldogál reményvesztetten)*

(Ha lehet, még gyötrőbb némaság)

KÁDÁR KATA: *(megkínzottan)* Mondja inkább! . . .

Megöl a csend!!

ÖREG JOBBÁGY: *(hallgat)*

KÁDÁR KATA: Halottt kint,
És haldokló idebent.

ÖREG JOBBÁGY: *(megmozdul)*

KÁDÁR KATA: *(villanó haraggal)* Ettől már támadozik kend!

ÖREG JOBBÁGY: *(megmerevedik)*

KÁDÁR KATA: *(lesétál, megáll előtte)*
Azt mondta sajnál. *(Nincs válasz)*
Helyette, hogy kiragyogtatná életemet, —
Temet . . .

Merthogy a remény,
Nagyobb baj a bajnál.

ÖREG JOBBÁGY: Te mondtad, nem én!

KÁDÁR KATA: Jaj, már remélni se szabad,
Téged szegény remény.

ÖREG JOBBÁGY: Dehogynem . . . Áltasd magad! *(Indul)*

KÁDÁR KATA: Te is itt hagysz engem?

ÖREG JOBBÁGY: Ha a halottnak, aki itt él,
Nem hittél,
Akkor annak amott *(Fejével felfelé int)*
Aki számodra százszorosan halott,
Higgyél . . .

KÁDÁR KATA: Elmegy,
Nem akarja látni,
A mindent lebíró szerelmet.

ÖREG JOBBÁGY: Gyermek!
Bennem az életen túllátó hideg értelem
És alázat perelnek.

KÁDÁR KATA: Mert dermesztő vacogás rázat,
Rám gyújtja a házat.

ÖREG JOBBÁGY: Te álhatatos, hát,
Jól vigyázzad,
Tövis-koronád! *(Kétségbeesetten)*
És én . . . nem tudtam enyhíteni a kint,
Csak a sebet tépdeselem, ha szólok, megint.

KÁDÁR KATA: *(megenyhülve)* Én meg érteni nem tudom kendet.
De érzem: szán,
Tollatlan angyalszárnya verdes,
Óna tán,
Ha hatalma vólna,
Szerelem-Pokolhoz, Szerelem-Mennyhez.

ÖREG JOBBÁGY: *(visszafordul)* Szerelem-Pokol? ... Most hallom jókor!
 Ha Gye-henna,
 Mért kell ily vad tűznél melegedni?

KÁDÁR KATA: Istenem ... Felbotlik mindenem!
 Nem téptük egymást eleget mi?

ÖREG JOBBÁGY: *(nem tágit)* A Poklot tagadtad!

KÁDÁR KATA: Meg akartam tartani magamnak.

ÖREG JOBBÁGY: Nézz rám, Katám!
 Te már nem is hiszel?

KÁDÁR KATA: *(megtörten)* Úgy távozik, hogy a fuldoklótól,
 Utolsó szalmaszálat visz el.

ÖREG JOBBÁGY: *(gúnyosan)* „Szerelem mindent legyőz!”

KÁDÁR KATA: Kikelet mondja ...
 De már huhog az Ősz.

ÖREG JOBBÁGY: *(tűzel)* Te szegény tépett,
 Árok szélére vetett viola,
 Éppúgy tudod, mint én:
 Nem jönnek értem — s o h a !

KÁDÁR KATA: *(szólni akar)*

ÖREG JOBBÁGY: *(emeli a hangját)* S o h a ! !

KÁDÁR KATA: *(egy pillanatra fellobban)*
 És még javában tart a soha,
 Mikor megtörténik a csoda:
 Mint a menny haragja,
 Dübörög a pata,
 Fölhasad a föld,
 Megnyílik az ég,
 Kart karba ölt:
 Gyula Márton és Kádár Kata!

ÖREG JOBBÁGY: *(hallgat)*

KÁDÁR KATA: *(kilobbant)* Soká tart az éj ...

ÖREG JOBBÁGY: Világos lesz, ha becsukod szemed,

KÁDÁR KATA: Könnyen temet,
 Az, aki maga is feltámadni készül,
 De ha én lebecsátom pillám,
 Nem serkent fel harsona, se villám dörgő,
 Sem Isten könyörgő,
 Nem lesz rongyos sorsom,
 Örökléttel foldott,
 Szemem ha becsuktam,
 Mert becsuktam,
 Hát ugyan becsukódott.

ÖREG JOBBÁGY: Pedig a túlvilág elég tág,
 Ott megtalálhat, ha akar, Gyula Márton.

KÁDÁR KATA: Hogy fogná a messzi semmiben pártom! *(Dobbant)*
 A Halál az ne legyen féregbujtó báb,
 Ha nincs tovább, hát nincs tovább,
 Se sokat, se keveset,
 Ott sem talál,
 Aki itt sem keresett ... *(Elesuklik a hangja)*

- ÖREG JOBBÁGY: *(eléje térdel, mintha fel akarná szedni könnyeit)*
 Istennél vállalom a káromló szókat,
 Reves csontom hadd üssék,
 Csak rád, hervadt szírom,
 Egy csepp sugár süssék.
- KÁDÁR KATA: Nem!
 Csak újabb lét ne! . . . Bármi!
 Kezdek el megint . . . várni?
- ÖREG JOBBÁGY: Ott az agg nagyasszony szívéből
 Lepattog a korom . . .
 Más Márton vágta feléd a csillagporon,
 Nyakas, szerelem-bolond.
- KÁDÁR KATA: Itt a porond,
 Itt küzdött volna!
- ÖREG JOBBÁGY: Ha a folyó visszafelé folyna,
 Ha a kő teremne rozstot,
 Aranyalmát a bozót,
 Égből méz csepegne,
 Selyem szálát kártolna a gereblye,
 A galamb jáspis tojást tojna,
 Akkor küzdött volna . . . *(Rekedten)*
 A földi törvény, mint a gránit, olyan,
 A szokás sziklákat görgető folyam,
 Az ősi meghagyás, márvány szemfedő . . . *(Megeny-
 hülve)*
 Bizonyára szenved ő,
 De puha fészekből költ,
 Romon pityergő árva fióka,
 Hogy a családi oltár ledől.
- KÁDÁR KATA: Ne ment volna,
 Most nem kéne jönni.
- ÖREG JOBBÁGY: Félt, hogy meglágyítják
 Szemednek könnyi,
 S azt tesz, amihez ereje sincs meg.
- KÁDÁR KATA: Akkor Gyulainé is,
 Repedt kavicsot
 Tett meg kincsnek.
- ÖREG JOBBÁGY: Nem így beszél, aki szeret.
- KÁDÁR KATA: Nem vagy boidog?
 Azt hittem, tetszik,
 Hogy a hitem halva fekszik.
- ÖREG JOBBÁGY: *(magának)* Nagyon kemény,
 Félek: tetszhalott csak . . . *(Hangosan)*
 Tán mert nem tudja, mit vesztett,
 Azért ögyeleg, gyámoltan sóhaj meg-megeresztget,
 A Sorstól haladékot kér még.
- KÁDÁR KATA: Úgy mondd róla a rosszat,
 Mintha dicsérnéd.
 Minden „vigasz” egy-egy tűske,
 Így kíván villámot,

Ki a Napnak mondja:
„Süss le!”

ÖREG JOBBÁGY: A lélek Istené vagy ördögé.
A test a rögé,
Ha vész jön hirtelen, azt mondja az értelem:
Bújj a szoknya mögé.
Ideki,
Minden érzést forgószél hány át,
Ki mondta volna meg neki,
Annyát szeresse, — vagy más lányát?

KÁDÁR KATA: A szív ilyenkor mért hallgal?

ÖREG JOBBÁGY: Oh, ez a ledér alkat,
Annyifelé húz, ahány égtáj,
Új bánatot keres,
Hogy felejtse, ami rég fáj. *(Támad)*
A tied most mért hallgat?

KÁDÁR KATA: Ezt e,
Egy szerető jó apa,
Halálra sebezte. *(Halkan)*
Nem múlt el, ami késett . . .

ÖREG JOBBÁGY: Azt hittem, vaknak gyújtok mécset.

KÁDÁR KATA: Most, hogy nincs mért legyek,
Mért voltam?! — azt mondja meg.

ÖREG JOBBÁGY: *(kis szünet után)* Mondok egy furcsát:
Ez olyan titok,
Hogy az Isten is elvesztette kulcsát.

KÁDÁR KATA: Omlás rázza a házat:
Az ezüstszakállú is lázad.

ÖREG JOBBÁGY: Eszeveszetten lovalta az eszét,
Letiporta azt, ami szép.
Hallga! . . . Azt hitte a balga:
Ha üres a szív: —
Száraz ágon hajtás —
Nincs benne sajtás.

KÁDÁR KATA: *(tompán)* Nincs is . . .
Csak hideg, dermesztő. *(Még szintelenebbül)*
Hansonák, küntök, dobok,
S görögtűz, te vess lobot;
Nyerésre áll a veszítő! *(Meglöpődve)*
Apókám reszket . . .!

ÖREG JOBBÁGY: *(fázósan vonja össze leplét)*
Most már félni kezdek.
Ez a hang . . . ez a tekintet! *(Lerogy)*
Uram, mentse meg minket!

KÁDÁR KATA: Könnyű lesz neki, már nincs mit menteni.

ÖREG JOBBÁGY: *(feltápáskodik, rimánkodva)*
Katám,
Az igaz szerelem nem múlhat ám.

KÁDÁR KATA: Hát akkor nem volt igaz,
Csak azt hittem: az.

- Elkerült a kő szívemről,
S nincs alatta semmi.
- ÖREG JOBBÁGY: *(elvesztette a talajt)*
Most mi lesz velünk?
- KÁDÁR KATA: Isten tudja, nem mi.
- ÖREG JOBBÁGY: *(halkan)* Tudja-e vajon? . . .
- KÁDÁR KATA: Aki így folytat dacot,
Fel se támad.
- ÖREG JOBBÁGY: Minek is!
Szomorú ám az,
Mikor egy nyájavesztett
Számadó számad.
Vádlóim lehetnétek kekten.
Anyád elhervadt szeretetlen,
S téged, gyereket,
Agyonszerettelek.
- KÁDÁR KATA: Ne reméljen túl sokat,
Aki sírból jó fel, rendezni sorsokat.
- ÖREG JOBBÁGY: *(megingott)* Gyula Márton mégis . . .
- KÁDÁR KATA: *(dobbant)* Imént mondta: szoknya volt az égisz.
- ÖREG JOBBÁGY: „Urak szép leánya”
Arra: fittyet hánya.
- KÁDÁR KATA: Mert e szépség fonnyadt volt, ragyaverte.
Ipam ládafiát és Katát,
Ha együtt adnák,
Nem szóródna szélben,
Mint a vadmák.
- ÖREG JOBBÁGY: *(megátalkodva)* Nem tudom hallgatni — elég!
- KÁDÁR KATA: Lekaszáltál, s a tarló felég . . .
Még csak a Nagyasszonyt
Szeretném megkövetni.
- ÖREG JOBBÁGY: *(mélién tépi a rongyot)*
Mért akarsz örületbe vetni?!
- KÁDÁR KATA: *(lassú diadal fojtott tűzével)*
Oh, nem, nincs több zokszó, semmi,
Drága Apókám, kegyes leszek *(Felcsattan)*
Hát nem tudta észbe venni,
Hogy a saját szavai ezek?
Visszafordult a fegyver . . .
Azt hitte, hulló szírom vagyok,
Mocskító szóval megver,
Hogy a sugárkoronás férfi,
Fénypáncél vértjét bezúzza . . .
Kata a viharban lehet megdőlt búza,
De Szerelem-Napban kiragyog. *(Felsétál, rendületlen
hittel tekint a magasba)*
- ÖREG JOBBÁGY: *(hosszas csend után, maga eié)*
Futamodást színel, mint a szittya,
Majd megtérül,
S az ellent aprítja . . . *(Öklét rázza)*
Szerelem, szerelem!

Mit tehetek ellened,
Pusztá ésszel?! *(De elpusztíthatatlan földfia lévén
ocsúdik már, s döf)*
Látsz is már, vagy csak nézel?

KÁDÁR KATA: *(orcáját sem fordítja feléje)*
ÖREG JOBBÁGY: Minden szód beitta it a hitem,
A rágalomtól ferde ajak, elakad,
Tüzes glóriát hát,
Nem érint többet fedetlen tenyerem,
Jól van . . .
A feltoluló kételyt lenyelem,
Csak annyit mondj:
Ha nem jön, mért nem jön,
S ha jön — hol van?

KÁDÁR KATA: *(hallgat)*

ÖREG JOBBÁGY: Tündérmkirályfi, állhatatos, bátor,
Én is várni kezdlek mátol,
Türelmetlen fohász nem reppen az égig,
Hisz ráérek . . . végig . . . *(Összefonja a karját mellén,
farizeusképpel tekint felfelé)*

(Az idő megáll)

KÁDÁR KATA: *(elkinzottan)* Kend sem hallja?

ÖREG JOBBÁGY: Dehogynem! . . . Nagyon is,
Felit fülem mellett
Elsuhanni hagyom is.

KÁDÁR KATA: *(szeme lecsukódik, könnye szivárog, az utolsó neki-
feszlés eleméztette minden erejét)*

ÖREG JOBBÁGY: Csakhogy, Katkóm,
Vatta van a patkón.

KÁDÁR KATA: Mért nem hallom?

Mért nem?! *(Panaszosan elnyújtva)*

Miért?! . . . *(Lehajtott fővel levánszorog, megáll
apja előtt, ajkai némán formálják: MIÉRT?!)*

ÖREG JOBBÁGY: *(kinyilatkozás, de diadal nem cseng ki)*
Mert nem is hallottad soha.

KÁDÁR KATA: *(feljajdul)* Igazán azért jöttél,
Hogy Katát megöld?
Nem hallottam?

Hisz csak úgy dübörgött a föld!

ÖREG JOBBÁGY: *(nagyon halkán)* Se Márton, se szolga, se keszkenő,
Se ló, se pata,
Se isten, se ördög —

A szíved dobogott, Kádár Kata,

A szíved dübörgött,

Kondulásai voltak a léptek.

KÁDÁR KATA: *(fájdalmasan odasimit)*

Szív, te drága, biztató szív . . . *(Térdre rogy)*

Kegyetlen atya . . . Tövestül kitepted! *(Vállát zokogás
rázza)*

ÖREG JOBBÁGY: *(fagyott arcát az égre emeli)*

KÁDÁR KATA: *(a hang már nem evilági)*

Hát, hogy nem dobog,
Halott vagyok tényleg,
Halott mátkája,
Egy nemszületett férjnek.
... Lelkém sudár Márton!
Már ledőlni kész ez a vár,
És a váró a várton
Nem csügg majd forró csókkal...
Elbujdostál az elbujdosókkal,
Megjössz a megjövőkkel,
Visszasújtsz anyádra, tüzes szólokkal:
„Ég és föld összeessék,
Tiporjon dühödt pata,
Testem a kutyáknak vessék;
Nékem csak ő kell
K á d á r K a t a . . . !” *(Hosszú sóhaj)*
S bár kint és bent már sötét van is...
Várlak, te égi fény... holtomban... is... *(Lágyan,
mint a tört virág, lehajlik)*

ÖREG JOBBÁGY: *(feje lecsuklik. Mikor égnek emeli sápadt, kinvert arcát, csukott szeme alatt kibuzog a könny)*

Férfimunka volt...
Megöltem a szerelmet,
Aki szeret,
S azt, akit szerettem...
Győztem... s itt állok veretten. *(Sóhajt)*
Dicsőség néked, ó Agy!
S néked szerelem,
Gyászveretes szózat,
Oh, te gyönyörű, szegény,
Hát mégis taposható vagy?! *(Halk dobbanás, össze-
rezzen)*

(A dobbanás most már kivehetően hallik. Az Öreg Jobbágy orcáján különös változás megy végbe: szemei csillogni kezdenek, fakó bőre átlázasul, nyugtalanul kapkodja föl a fejét. Aztán megindul a Kata százszor megfutott útján. Már fut ő is. A magasba emeli fejét, feszült arccal hallgatódzik)

(A dobbanások erősödnek, hatalmas lépések dübörgése diadalmasan betölti a mindenséget)

FÜGGÖNY

(Még a sötétben)

„Jó pásztor, mutasd meg, hol vagyon az a tó,
Aranyaim mind tiéd, a lovam s a hintó.”

Először menének ők a tónak szélire:
„Kádár Kata lelkem, szólj egyet, itt vagy-e?”
A tóba megszólalt Kádár Kata neki,
Hozzája béugrik hamar Gyula Márton.

Édes anyja vízi bűvárokat küldött,
Megkapták meghalva, összeölelkezve

Egyiket temették oltár eleibe,
Másikat temették oltár háta mögé,
A kettőből kinőtt két kápolna-virág,
Az oltár tetején összekapcsolódtak.

Az anyjok odament, le is szakasztotta,
A kápolna-virág hozzá így szólala:
„Átkozott légy, átkozott légy,
Édes anyám Gyulainé!
Életemben rossz voltál,
Mest is meggyilkoltál.”